

Plan mot diskriminering och kränkande behandling

Arbetet med lika rättigheter och möjligheter för
alla barn i Karlskoga kommun.

Plan för Karlskoga kommuns förskolor och annan pedagogisk omsorg under perioden:
Läsåret 2022–2023

Planen utvärderas: Maj 2023

Ansvarig: Rektor

Innehåll

Inledning	3
Lagar och styrdokument	4
Diskrimineringslagen (2008:567)	4
Skollagen (2010:800)	4
FN:s konvention om barns rättigheter. (2018:1197)	5
Läroplan för förskolan (Skolverket 2018).....	5
Begreppsdefinitioner	6
Diskriminering:	6
Kränkande behandling:	7
Mobbning:	8
Delaktighet och ansvar.....	9
Rektors ansvar:	9
Förskollärare, barnskötare och övrig personals ansvar	9
Vårdnadshavares delaktighet.....	9
Barns delaktighet.....	10
Förskolans främjande, förebyggande och åtgärdande arbete	10
Främjande arbete:	10
Förebyggande arbete	11
Åtgärdande arbete	11
Aktivt arbete mot diskriminering och kränkande behandling – Ett systematiskt arbete i 4 steg i UNIKUM.....	12
Arbetsgång vid uppgifter om befarad kränkning/diskriminering	13
Vid kränkning/ trakasseri barn-barn.....	13
Vid kränkning/diskriminering vuxen-barn.....	13
Dokumentation	14

Inledning

Allas lika rättigheter och möjligheter innebär att alla barn ska behandlas så att de har lika rättigheter och möjligheter oavsett någon diskrimineringsgrund eller andra förhållanden som rör deras förutsättningar. Arbetet handlar om att värna barnets rättigheter, att alla barn ska känna sig trygga i en stimulerande miljö. Alla barn ska alltid känna att de med förtroende kan vända sig till en vuxen när de själva känner sig utsatta eller om de upplever att ett annat barn är utsatt.

Den här planen syftar till att klargöra begrepp samt beskriva hur förskolornas arbete mot både diskriminering och kränkande behandling ska bedrivas systematiskt under året utifrån skollag, diskrimineringslag, FN:s barnkonvention och förskolans läroplan. Förskolans¹ arbete mot diskriminering och kränkande behandling rekommenderas av Skolverket att bedrivas sammanhållet, som en del av värdegrundsarbetet.

Det är förbjudet för förskolans huvudman och personalen i utbildningen att utsätta ett barn för diskriminering eller kränkande behandling. I juridisk bemärkelse kan inte barn diskriminera varandra men de kan trakassera eller kränka. All personal som arbetar inom förskolan ska ha god kännedom om den här planen och dess innehåll. Förskolan ska bedriva ett aktivt främjande och förebyggande arbete samt ha god kännedom om rutin vid akuta situationer. Det ska råda noll tolerans mot diskriminering och kränkande behandling i förskolan.

Det aktiva arbetet med kartläggning, analys och åtgärder för förebyggande och främjande arbete beskrivs i den här planen, men utförs och dokumenteras på varje enskild enhet och dokumenteras i UNIKUM.

¹ Med förskola avses i detta dokument även annan pedagogisk omsorg.

Lagar och styrdokument

Diskrimineringslagen (2008:567)

Lagen har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder.²

Varje år ska en plan upprättas där åtgärder beskrivs för att främja lika rättigheter och möjligheter samt hur man ska förebygga och förhindra trakasserier.³

Skollagen (2010:800)

I skollagen definieras och regleras kränkande behandling. Skollagen beskriver bland annat ansvarsfördelning och skyldigheter för alla som arbetar på förskolan, rektor och huvudman.

”Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling.”⁴

”Huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. Närmare föreskrifter om detta finns i 7 och 8 §§”⁵

”Huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling.”⁶

”Huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller

² Diskrimineringslagen kap 1 1§

³ Diskrimineringslagen kap 3 16§

⁴ Skollagen kap 1 5§

⁵ Skollagen kap 6 6§

⁶ Skollagen kap 6 7§

genomförs under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.”⁷

”Huvudmannen eller personalen får inte utsätta ett barn eller en elev för kränkande behandling”⁸

”En lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.”⁹

Enligt Karlskoga kommunens delegationsordning har rektor delegation från huvudman att upprätta plan mot kränkande behandling (6 kap 8§) samt att utreda och vidta åtgärder mot kränkande behandling (6 kap 10§).

FN:s konvention om barns rättigheter. (2018:1197)

Barnkonventionen ger en definition av vilka rättigheter som ska gälla för alla barn i världen. Den 1 januari 2020 blev Barnkonventionen lag vilket innebär att den har samma rättsliga status som andra nationella lagar. Barnkonventionen lyfter fram att barn har rätt att komma till tals och att barnets bästa ska vara i fokus.

”Alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras.”¹⁰

Läroplan för förskolan (Skolverket 2018)

”Var och en som verkar inom förskolan ska främja aktning för människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män, flickor och pojkar, samt solidaritet mellan människor. Inget barn ska i förskolan bli utsatt för diskriminering på grund av kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller

⁷ Skollagen kap 6 8§

⁸ Skollagen kap 6 9§

⁹ Skollagen kap 6 10§

¹⁰ Fn:s konvention om barns rättigheter Artikel 2.

ålder, hos barnet eller någon som barnet har anknytning till, eller för annan kränkande behandling. Alla sådana tendenser ska aktivt motverkas.

Utbildningen ska ge barnen möjlighet att utveckla sin förmåga till empati och omtanke om andra genom att uppmuntra och stärka deras medkänsla och inlevelse i andra människors situation. Utbildningen ska präglas av öppenhet och respekt för skillnader i människors uppfattningar och levnadssätt. Den ska ge barnen möjlighet att på olika sätt få reflektera över och dela sina tankar om livsfrågor.”¹¹

“Arbetslaget ska samverka i arbetet med aktiva åtgärder för att förebygga diskriminering och kränkande behandling”¹²

”Rektorn har ansvaret för förskolans kvalitet och har därvid, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att förskolans arbete med aktiva åtgärder mot diskriminering och kränkande behandling genomförs och dokumenteras fortlöpande”¹³

Begreppsdefinitioner

Diskriminering:

Diskriminering definieras i Diskrimineringslagen 1 kap 4 § och något förenklat handlar det om att någon missgynnas eller kränks utifrån någon av de sju diskrimineringsgrunderna.

I förskola kan endast huvudmannen eller personal anses skyldig för diskriminering i juridisk bemärkelse. De sju diskrimineringsgrunderna är:

- kön
- könsöverskridande identitet
- etnisk tillhörighet
- religion eller annan trosuppfattning
- funktionsnedsättning
- sexuell läggning
- ålder

¹¹ Lpfö 18 sid 5

¹² Lpfö 18 sid 13

¹³ Lpfö 18 sid 19

Det finns sex former av diskriminering:

- **direkt diskriminering:** när någon missgynnas genom att behandlas sämre än någon annan i en jämförbar situation.
- **indirekt diskriminering:** när det finns en regel eller en rutin som verkar neutral men särskilt missgynnar personer med visst kön, viss könsidentitet eller uttryck, viss etnisk tillhörighet, viss religion eller annan trosuppfattning, viss funktionsnedsättning, viss sexuell läggning eller viss ålder.
- **bristande tillgänglighet:** att en person med funktionsnedsättning missgynnas genom att en verksamhet – till exempel en arbetsplats, en skola eller en affär – inte genomför åtgärder som är skäligen för att personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan denna funktionsnedsättning.
- **trakasserier:** ett uppträdande som kränker någons värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna. Det kan bland annat handla om att man använder sig av förlöjligande eller nedvärderande generaliseringar av till exempel ”kvinnliga”, ”homosexuella” eller ”bosniska”-egenskaper. Det kan också handla om att man blir kallad ord som ”hora” ”fjolla”, ”mongo”, ”blatte” osv. Om någon ur personalen utsätter ett barn för trakasserier benämns det diskriminering.
- **sexuella trakasserier:** ett uppträdande av sexuell natur som kränker någons värdighet. Förutom kommentarer och ord kan det vara att någon till exempel tafsar eller kastar närgångna blickar. Det kan också handla om ovälkomna komplimanger, inbjudningar och anspelningar.
- **instruktioner att diskriminera:** till exempel när någon ger en order eller instruerar någon som är i beroendeställning, till exempel en anställd, att diskriminera någon annan.

Kränkande behandling:

Kränkande behandling definieras i skollagen kap 6 kap 3§ som *ett uppträdande som kränker ett barns värdighet, utan att det är diskriminering enligt diskrimineringslagen*. Kränkande behandling är ett beteende som är oönskat av den som blir utsatt. Det är barnet som upplever sig vara utsatt för kränkande behandling som avgör vad som är oönskat. För att det ska vara fråga om kränkande behandling enligt lagen måste kränkningen vara märkbar och tydlig. Den som kränker någon måste också förstå att uppträdandet upplevs som kränkande. Vad som är kränkande behandling måste avgöras i varje enskilt fall. Gemensamt för all kränkande behandling är att någon eller några kränker principen om alla människors lika värde.

Kränkningar är ett uttryck för makt och förtryck och kan utföras av en eller flera personer och riktas mot en eller flera. En kränkning kan äga rum vid enstaka tillfällen eller vara systematiska och återkommande. Kränkningar kan utföras av och drabba såväl barn som vuxna.

Kränkningarna kan vara synliga och handfasta likväl som dolda och subtila. Till exempel:

- Fysiska (till exempel att bli utsatt för slag eller knuffar)
- Verbala (till exempel bli kallad öknamn, "Du är ful." eller "Du har fula kläder.")
- Psykosociala (till exempel att bli utsatt för utfrysning: du får inte vara med, ryktesspridning)
- Text- och bildburna (till exempel klotter, brev och lappar, e-post, sms och mms)
- Genom gester och miner

En viktig utgångspunkt är den individuella upplevelsen och att den som uppger att han eller hon blivit kränkt, alltid måste tas på allvar. Tänk på barn inte alltid kan sätta ord på hur de känner och vad de upplever. Här är några signaler att vara uppmärksam på som kan vara tecken på att barnet är utsatt för kränkning:

- Dämpat humör, nedstämd av oklar anledning
- Ångest/ledsen inför att gå till förskolan
- Ofta ont i magen/huvudet
- Slutar med olika aktiviteter som tidigare varit omtykta

Avgörande att ta signaler på allvar!

Mobbning:

Mobbning är inte ett begrepp som används i skollagen. Det brukar kallas för mobbning om ett barn blir utsatt för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier vid upprepade tillfällen.

Delaktighet och ansvar

Rektors ansvar:

Rektor har ansvaret för förskolans kvalitet och har då, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att:

- samordna arbetet kring likabehandling och diskriminering på förskolorna och ansvarar för att alla på förskolan har god kännedom om *Plan mot diskriminering och kränkande behandling* inkluderat det *aktiva arbetet* som dokumenteras i UNIKUM.
- förskolans arbete med aktiva åtgärder mot diskriminering och kränkande behandling genomförs och dokumenteras fortlöpande
- anmäla vidare inkomna anmälningar till huvudmannen utan att göra någon värdering. Anmälan ska göras skyndsamt.
- en plan för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling upprättas varje år

Förskollärare, barnskötare och övrig personals ansvar

- Alla som arbetar på förskolan ska känna till Plan mot diskriminering och kränkande behandling och tillhörande plan för aktivt arbete i UNIKUM
- Samtliga pedagoger ansvarar för att det aktiva arbetet sker och dokumenteras i UNIKUM enligt de 4 stegen som beskrivs på sidan:11
- Alla som arbetar på förskolan ska reagera på varje form av kränkning, trakasseri eller diskriminering, utifrån barnets upplevelse och anmäla. Skyldigheten att anmäla gäller alla händelser som kan vara kränkande behandling, diskriminering, trakasserier och sexuella trakasserier. Personalen ska inte göra någon värdering av hur allvarlig en händelse är innan de gör anmälan och tar kontakt med rektor.
- Tänk på att yngre barn inte alltid kan förmedla sina känslor på samma sätt som äldre barn och vuxna.
- Pedagoger ansvarar för att planen finns tillgänglig för vårdnadshavare på förskolan och kommuniceras via hemsida, UNIKUM, utvecklingssamtal och andra tillfällen.

Vårdnadshavares delaktighet

- Vårdnadshavare har rätt att få information om det egna barnet blivit utsatt eller har utsatt andra för kränkningar.
- De har även rätt att få information om planen och det aktiva arbetet. Det får de via UNIKUM, hemsidan, utvecklingssamtal, samt vid andra tillfällen.

- Vårdnadshavare uppmuntras till en öppen dialog kring sitt barns trygghet och trivsel både i den dagliga kontakten och vid utvecklingsamtal. På så sätt blir de en viktig del i kartläggningsarbetet.
- Vårdnadshavare anmäler om de uppmärksammar att ett barn blir utsatt. De gör det genom att prata med personal eller rektor.

Barns delaktighet

Barnen har inget eget ansvar men arbetet med lika rättigheter och möjligheter ska alltid ske i samverkan med barnen. Varje enskilt barn behöver inte delta utan samverkan kan ske med representanter. Syftet med samtalen är att pedagoger ska få syn på risker och hinder i verksamheten. Förslag på samverkan med barnen:

- Ta kort på några olika miljöer inne och ute. Med hjälp av ”smileys” kan du fråga barnen hur de känner sig i de olika miljöerna. För samtal.
- Vid samtal kan det vara lättare för barnen att prata med en handdocka.
- Samtal utifrån normkritisk litteratur och bilder
- Erbjud barn att måla ”supermjuka hjältar” och ”superstrong princess”, sitt med barnet/barnen och samtala. (Googla så hittar du bilder att färglägga)

Förskolans främjande, förebyggande och åtgärdande arbete

Förskolans arbete mot diskriminering och kränkande behandling beskrivas som främjande, förebyggande och åtgärdande. Varje förskola ska arbeta systematiskt för att främja lika rättigheter och möjligheter, samt förebygga och förhindra diskriminering och kränkande behandling mellan barn såväl som mellan personal och barn.

Främjande arbete:

Det främjande arbetet handlar främst om att identifiera och stärka positiva förutsättningar för likabehandling i verksamheten. Att förankra respekten för alla människors lika värde och utveckla en miljö där barnen känner trygghet och kan utvecklas. Det handlar om insatser för att skapa tillitsfulla relationer, normmedvetenhet, trygghet och delaktighet. Aktiviteter, litteratur och samtal i barngruppen om hur vi bemöter varandra och gruppstärkande övningar är exempel på dagliga insatser. Här är medvetenheten hos personal kring normer och värden en viktig del, samt att stärka demokratisk kompetens hos barnen genom undervisning om

mänskliga rättigheter. Det främjande arbetet pågår alltid utan förekommen anledning, är en ständig del i undervisningen och ska pågå kontinuerligt.

Förebyggande arbete

Det förebyggande arbetet syftar till att avvärja de risker för diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling som kan finnas i utbildningen. Det är därför viktigt med kartläggning så att vi vet åtgärder som behövs varje år. Här är barnens upplevelser av central betydelse för att identifiera risker.

Främjande och förebyggande åtgärder ska genomföras på alla förskolor. Det behöver inte finnas någon i utbildningen som drabbas idag, utan det handlar om att främja likabehandling och förebygga det som skulle kunna leda till att någon blir kränkt eller diskriminerad.

Åtgärdande arbete

Om ett barn har blivit utsatt för kränkande behandling, trakasseri eller diskriminering ska åtgärder snabbt vidtas. De ska leda till att kränkningarna upphör helt. Vilka åtgärder som behövs beror på vad utredningen visar. Beslut om åtgärder dokumenteras i Kränkingsverktyget på Intranätet och kommuniceras med vårdnadshavare inom en vecka. Exempel på åtgärder kan vara:

- samtala med berörda barn och vårdnadshavare
- samtala med den i personalen som har utsatt barnet för diskriminering eller kränkande behandling
- utökad uppsikt och vuxennärvaro, särskilt på platser och tidpunkter som har visat sig vara riskfyllda
- tilldela en resursperson för den eller de som kränker
- gruppstärkande aktiviteter i värdegrundsfrågor
- se över gruppindelningar och schemaläggning

Aktivt arbete mot diskriminering och kränkande behandling – Ett systematiskt arbete i 4 steg i UNIKUM

På varje förskola genomförs ett systematiskt arbete i 4 steg. Utifrån modellen arbetar förskolan fram förebyggande och främjande åtgärder mot diskriminering och kränkande behandling på sin enhet utifrån en kartläggning. Åtgärderna utvärderas och bidrar till lärdomar för kommande arbete.

1. **Undersök och kartlägg** risker för diskriminering och kränkningar. (Augusti-september)
2. **Analysera** orsaker till risker (Augusti-september)
3. Ta fram **främjande och förebyggande åtgärder** (Augusti-september)
4. **Följ upp och utvärdera**. Utvärderingen ligger till grund för nästkommande års aktiva arbete på varje enhet. (December, mars och maj)

Samtliga 4 steg dokumenteras av förskolan i UNIKUM: ”Aktivt arbete mot diskriminering och kränkande behandling”.

Arbetsgång vid uppgifter om befarad kränkning/diskriminering

Alla som arbetar i förskolan och får kännedom om diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling måste anmäla händelsen oavsett hur man fått informationen. Uppgifter om en befarad diskriminering, trakasserier eller kränkning kan komma från till exempel barn, förskollärare, vårdnadshavare, anonym eller annan personal i verksamheten. Det är viktigt att vara uppmärksam och ta alla uppgifter på allvar.

Vid kränkning/ trakasseri barn-barn

Aktivitet	Ansvarig
Reagerar och agerar i situationen. Barnen ska få hjälp och stöd i den aktuella situationen, både den som blir utsatt och den som utsätter. De vuxna kan till exempel förklara för den som kränker eller trakasserar att det är obehagligt och ovälkommet och att det måste få ett slut.	Ansvarig pedagog
Vårdnadshavare informeras samma dag, senast inom 24 timmar.	Ansvarig pedagog
Rektor och arbetslag informeras.	Ansvarig pedagog
Anmälan via Kränkingsverktyget på Intranätet	Ansvarig pedagog/ rektor
Rektor informerar huvudman (Sker automatiskt via Kränkingsverktyget)	Rektor
Utredning (samtal med barn, vårdnadshavare, pedagog, observation)	Rektor
Åtgärder i syfte att kränkningen upphör	Rektor
Uppföljning inom en vecka med berörda vårdnadshavare.	Ansvarig pedagog
Hela processen dokumenteras Kränkingsverktyget.	Rektor och Pedagogisk samordnare

Om kränkningarna fortsätter:

Aktivitet	Ansvarig
Vårdnadshavare informeras	Ansvarig pedagog
Rektor informeras och specialpedagog kopplas in	Ansvarig pedagog
Beslut om nya eller kompletterande åtgärder för att stoppa kränkningarna	Rektor

Vid kränkning/diskriminering vuxen-barn

Aktivitet	Ansvarig
Reagerar och agerar i situationen	Pedagog, vårdnadshavare eller annan
Rektor kontaktas	Pedagog, vårdnadshavare eller annan
Kontakt med berörda vuxna, vårdnadshavare till barnet samt informerar huvudman	Rektor

Anmälan via Kränkingsverktyget på Intranätet	Rektor
HR kontaktas och verksamhetschef informeras	
Utredning och dokumentation	Rektor i samråd med HR
Beslut om åtgärder	Rektor i samråd med HR och verksamhetschef
Uppföljning inom en vecka med berörda vårdnadshavare.	Rektor

Dokumentation

Det är viktigt att utredning och åtgärder dokumenteras och följs upp. Skriv ner vad som har hänt, de åtgärder som har genomförts, uppföljningen och utvärderingen. Det är ett viktigt underlag för att kunna följa upp effekterna av åtgärderna. Utredning av inkommen anmälan samt åtgärdande arbete kring det, dokumenteras i Kränkingsverktyget samt i personalakten om det rör sig om en vuxen som kränkt ett barn.

Förskolans aktiva arbete med kartläggning, främjande och förebyggande åtgärder samt utvärdering av dessa, sker i UNIKUM.